

**Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta & Filozofická fakulta**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Jindřiška Koštová

Mezi hanbou a ctí. Nadávky ve Vodňanech v 16. století

Vedoucí práce: doc. PhDr. Josef Hrdlička, Ph.D.

Oponentský posudek

Studentka Jindřiška Koštová si jako téma své diplomové práce zvolila koncepty cti v českém raném novověku, zejména problematiku společenské difamace, jejímž konkrétním výrazem jsou nadávky. Její výzkum trestněprávní a soudní praxe na příkladu jihočeských Vodňan je cenným příspěvkem k sociálním a kulturním dějinám českého raného novověku.

Metodologicky autorka vychází z postulátů historické antropologie, reprezentované německým historikem Richardem van Dülmenem (†2004). Zde je třeba konstatovat, že v práci byly užity pouze české překlady jeho knih. Pro případný budoucí výzkum a pro rozšíření kontextu i poznání metodologických posunů bych například doporučil sáhnout po v mnohém objevném sborníku „Entdeckung des Ich: die Geschichte der Individualisierung vom Mittelalter bis zur Gegenwart“, redigovaném roku 2001 van Dülmenem (překvapivě se nachází i v Akademické knihovně JU!). I pro tuto magisterskou práci by jistě bylo přínosným, kdyby autorka byla poučena a teoreticky vyzbrojena četbou starší van Dülmenovy práce – „Die Entdeckung des Individuums“ (1997) – ta ovšem není v Českých Budějovicích k dispozici, možná v privátních bibliotékách badatelů či badatelek, kteří historické antropologii holdují. V diplomové práci též citovaný Martin Dinges, profesor na univerzitě v Mannheimu, je autorem řady knih a studií, které opouštějí „fixaci“ historické antropologie na tzv. raný novověk a přesahují svým záběrem do středověku či naopak do současnosti (zkoumání antropologických konstant apod.). To je však z mojí strany spíše návod k dalšímu bádání autorky.

Autorka se suverénně orientuje v české produkci, zabývající se koncepty cti, jež úspěšně navazuje na v Německu a Rakousku rozvíjené historicko-antropologické metody a jejich deriváty (J. Pánek, P. Himl, V. Bůžek, P. Král etc.). Cenná je i autorčina evidence starších českých prací obdobného zaměření již z období před rokem 1945 (mnohé zajímavé studie by například našla v časopise *Český lid*). Mohla ovšem sáhnout (a v budoucnu se tak jistě stane!) i po některých českých textech, které onu metodologickou konstrukci historické antropologie problematizují, jak je ostatně v akademickém prostředí běžné (Z. R. Nešpor, J. Horský). Samotný koncept transdisciplinární historické antropologie, který vznikl na počátku 90. let 20. století, je i v Německu více méně opouštěn, (bohužel) postupně mizí i jeho někdejší institucionální ukotvení (Erfurt, Mohuč).

Struktura diplomové práce Jindřišky Košťové je logická. V první části se autorka zabývá obecným konceptem cti v raném novověku a jeho ohlasem v moderní české a zahraniční historiografii, v druhé reflektuje dva základní právní české texty ze 16. století (Brikcí, Koldín). Snad mohlo být přihlédnuto i k dílu, které bylo oběma normativním textům inspirací, totiž ke spisu „*Knihy devatery ...*“ (1499) od Viktorina Kornela ze Všehrd (právní praxi 16. století nelze interpretovat bez znalosti tradice, z níž vyrůstá).

Pro aplikaci svrchu uvedených teoretických postulátů a posouzení funkce některých norem tehdy platných právních textů si autorka zvolila jako konkrétní „antropologický areál“ jihočeské městečko Vodňany, tehdy město královské. Jeho stručné dějiny jsou popsány ve třetí části diplomové práce, kde nalezneme i zevrubnou informaci o pramenech, jež jsou dále analyzovány.

Dějiny města ve středověku a raném novověku („*Historie města Vodňany*“, s. 32-34) jsou však v práci věnovány zhruba dvě normostrany, což nepovažuji za dostatečné. Bohužel se tak nic nedozvíme o náboženském, hospodářském či kulturním kontextu života ve Vodňanech, tedy informace, které jsou pro pochopení zkoumané problematiky klíčové. Jaká byla ve Vodňanech 16. století konfesní situace? Jaký byl vztah města k Rožmberkům? Jak výrazný byl vliv vodňanských obyvatel a rodáků na kulturní dění v Českém království (např. Havel Gelastus, Jan Kampanus)? Zde mohly být vytěženy v diplomové práci opomenuté studie K. Pletzera, B. Grahama, Michala Svatoše nebo J. Olejníka. Na obhajobu autorky je však dlužno uvést, že moderní odborná monografie o dějinách Vodňan v raném novověku, zejména v 16. století, dosud chybí, stejně jako zevrubné případové studie.

Diplomová práce Jindřišky Koštové je napsána kultivovanou češtinou, v textu jsem nenalezl zásadní gramatické prohřešky či pochybení v interpunkci. Občas se vyskytnou jazykové neobratnosti (např. „Vznik této práce umožnil poznatek takřka všeobecně známý, že jihočeské archivy disponují ...“, s. 80) nebo zbytečné užití germanismu, byť dnes v akademickém slangu hojně užívaného („Druhá část diplomové práce tematizuje pojem čest ...“, s. 5). Překlepy jsou spíše banálního charakteru, autorka si soustavně plete základní německá slova „die Ehre“ (čest) a „die Uhre“ (hodiny) – např. „Die uhre als“, „Verletzte Uhre“, s. 19, 20, 84, 88, což ovšem poněkud narušuje mou důvěru v to, že uvedené práce skutečně četla a studovala.

Samotný popis knih městského soudnictví ve Vodňanech (a jejich struktury i rekonstrukci průběhu soudního procesu) považuji za zdařilý a velmi cenný, stejně jako jádro diplomové práce, pojednávající o konkrétních činech proti cti. Kapitola „Proti Bohu lání ...“ (s. 49-71) tak není pouhým kaleidoskopem z vodňanských dějin, nýbrž zevrubnou analýzou a interpretací zjištěných výsledků. Ovšem i samotný katalog „difamačních prostředků“ (nadávek) vodňanských měšťanů je sám o sobě vděčným čtivem. V závěru nechybí ani klasifikace urážek na cti (s. 72-75). Kapitulu „Dobová mravokárná literatura“ (s. 76-79) bych v práci zařadil spíše jako exkurs, vždyť na předchozí texty navazuje jen volně. Pozitivně hodnotím i závěrečné shrnutí, v němž autorka prokázala schopnost zobecnění výsledků svého bádání.

Diplomová práce slečny Jindřišky Koštové dle mého přesvědčení splňuje nároky, které naše univerzita klade na kvalifikační práce magisterského gradu. Navrhuji, aby její kvalita byla ohodnocena známkou „velmi dobře“.

PhDr. Petr Hlaváček, Ph.D.

V Praze dne 25. 8. 2010